

תוכנית ההתנסויות – תלמידי שנה א'

עודכן על ידי צוות היחידה לחינוך קליני:

ד"ר רות כהן מימרן - ראש היחידה

גב' שרון פרידמן – מתאמת התנסויות שנה א'

גב' שירלי טל – מזכירת היחידה

תש"ע

תוכן עניינים

3	הקדמה.....
3	תצפיות על ילד בגן רגיל.....
5	ביקורים קבוצתיים במסגרות טיפוליות שיקומיות.....
6	פרויקט מעורבות "מילה בקהילה".....
8	מפגשים עם אנשים עם לקות.....
8	מפגשי הדרכה.....
9	מפגש הכנה להתנסויות הקליניות.....
9	קודים אתיים והתנהגותיים.....
10	נוהל חיסונים.....

הקדמה:

צוות היחידה לחינוך קליני, מברך אתכם על הצטרפותכם לל ימודי הפרעות בתקשורת. מקצוע קלינאות התקשורת הוא רחב ומרתק וכולל עבודה במסגרות שונות ועם אוכלוסיות מגוונות. היות והמקצוע הוא קליני, הידע המעשי שתרכשו הוא חלק בלתי נפרד מהלימודים. בשנה הראשונה ללימודיכם, היחידה לחינוך קליני שמה לעצמה למטרה לפתוח צוהר לעולם של העבודה הקלינית בכלל ושל קלינאי התקשורת בפרט ולהיפגש עם מגוון אוכלוסיות ועם אנשי מקצוע. במקביל, ההתנסות כוללת מפגש עם ילדים במסגרת הקהילה מתוך ההבנה שהיכרות עמוקה עם התפתחות נורמלית של שפה ותקשורת היא המפתח לעבודה עם אוכלוסיות מיוחדות.

נבקשכם לשמור על כללי אתיקה מקצועית, כפי שמפורטים בהמשך.

בשאלות ובירורים ניתן לפנות למתאמת הקלינית לשרון פרידמן בדוא"ל SASHARONF@GMAIL.COM. שעות קבלה בתיאום מראש.

נאחל לכם לימודים מעניינים, פוריים ומהנים.

להלן פירוט ההתנסויות:

1. עריכת תצפיות על ילדים בגנים רגילים
2. ביקורים קבוצתיים במסגרות טיפוליות שיקומיות
3. פרויקט "מעורבות בקהילה"
4. מפגשי היכרות עם אנשים עם לקות
5. מפגשי הדרכה בכיתה
6. מפגש הכנה להתנסויות הקליניות

1. עריכת תצפיות על ילדים בגנים רגילים:

1. א. מטרת:

- התבוננות מקרוב על התפתחות תקינה של שפה ותקשורת בסביבה הטבעית של הילד. היכרות מעמיקה עם תפקודם האופייני של ילדים, מהווה תנאי הכרחי בתהליך ההכשרה של כל אחד מאתנו כמטפלים בעתיד. העיסוק של קלינאי/ת התקשורת ממוקד בבני אדם עם קשיים וליקויים, ולכן יש צורך ללמוד לעומק על אפיוני ההתפתחות התקינה. על מנת לבסס גישה טיפולית הוליסטית, יש צורך ללמוד והתבונן בכל תחומי ההתפתחות (התחום הרגשי, החברתי, המוטורי, השפתי והקוגניטיבי).

- פיתוח מיומנויות תצפית והתבוננות מעמיקה. חלק מהתהליך הטיפולי הוא היכרות עם המטופל, ופירוש הדבר איסוף מידע ממקורות שונים. קיימות כמה דרכים לאיסוף מידע:

❖ איסוף מידע באמצעות כלי הערכה מובנים (אבחונים פורמליים, מילוי שאלונים)

❖ איסוף מידע מתצפית ישירה על הילד בפעילות השוטפת בסביבה הטבעית (תצפיות מובנות/לא מובנות,

משתתפת/לא משתתפת)

❖ קריאת חומר כתוב על הילד (דוחות מאבחונים או מטיפולים קודמים)

❖ שיחות עם הורים, מחנכים וגורמים נוספים.

❖ היכרות עם פורטפוליו (אוסף של תוצרים : ציורים, עבודות, תעתיקי שיחות)

השימוש שנעשה במידע קשור למטרות שלשמן ההיכרות מתרחשת : היכרות עם תחומי עניין ועדיפויות, אפיוני מזג והתנהגות, תחומי חוזק ותחומי קושי בכל אחד מתחומי ההתפתחות, איתור של ילדים מתקשים, קביעת מטרות להתערבות ועוד.

1.ב. הנחיות לתצפית

עליכם ללמוד כיצד לערוך תצפית ישירה על ילד עם התפתחות תקינה מתוך התבוננות בפעילות שוטפת וטבעית במסגרת החינוכית בה הוא שוהה. בשלב זה עליכם לערוך תצפית לא משתתפת ולא מובנית. לפני תחילת התצפית הי כנסו לאתר של הגיל הרך וראו את הדפים העוסקים בתצפית : <http://www.gilrach.co.il/category.asp?id=34>. שימו לב להבחנה בין תצפית לא משתתפת/ תצפית משתתפת ובין תצפית לא מובנית / מובנית. כמו כן הבינו את ההבדל בין תיאור לעומת פרשנות. זיכרו כי אחת ממטרות התרגיל היא אימון יכולת ההסתכלות במגוון היבטים במקביל. היכרות עם ילדים באמצעות תצפיות אינה תהליך מהיר וחד פעמי, אלא פעילות מתמשכת שמתקיימת בזמנים שונים, בסביבות שונות, בתחומי התפתחות שונים. במהלך התצפית ייתכן וילדים יפנו אליכם ויבקשו מעורבות : במקרה זה אפשר להיענות לבקשתם ובדיווח לציין את אופן המעורבות וכיצד לדעתכם היא השפיעה על ההתרחשות. (לדוגמה : ילד מנסה לעלות למגלשה. הוא פונה אליך בבקשה להושיט לו יד. תוך כדי הטיפוס עוזב את היד ואומר : אני גדול).

במהלך התצפית עליכם להתמקד בילד אחד ולהתבונן בו בשלושה מצבים שונים בגן (כ- 20 – 30 דקות). לפני התצפית שוחחו עם המחנך והגדירו :

❖ מיהו הילד

❖ מקום, זמן ומשך התצפית

❖ שלוש סביבות ופעילויות (לדוגמה : בחצר בפעילות חופשית, בחלל הגן בזמן מפגש עם סיפור, בחלל הגן, בזמן משחק סוציו-דרמטי, בזמן ארוחה וכו').

1.ג. – נוסח הגשה ותאריך הגשה

יש להגיש שתי תצפיות בכתב לידי שרון פרידמן עד לתום תקופת המבחנים של סמסטר א' ישירות למייל. התצפיות יכללו

תצפית על ילד בגיל 5 לערך (גן חובה) וגיל 3 לערך (טרום טרום חובה). סך כל התצפית – כשעה וחצי (כחצי שעה לכל

סביבה/סיטואציה). עליכם לציין את שמכם ות.ז. שלכם, גיל הילד (ללא שם!), מקום התצפית (ללא שם מזהה), שלושת

המצבים בהם צפיתם (מתי, איפה, מה הפעילות, משך התצפית). כמו כן הדו"ח יכלול היבטים אלו :

❖ **תיאור ההתרחשות** - במהלך התצפית עליכם להתבונן בילד ולרשום באופן תיאורי את ההתרחשויות השונות שאתם רואים. זיכרו ש"תיאור" מתייחס להתנהגויות גלויות : מה קורה, מה אומרים, מה עושים, איפה זה מתרחש, באילו אביזרים משתמשים וכו'. כתבו מה עוד הייתם רוצים לראות והאם יש תחום שבו תרצו להתמקד בתצפית הבאה – מוטורי, רגשי שפתי, קוגניטיבי, חברתי. (למשל – הילד שיחק באופן ההולם את בני גילו. אולם לא דיבר מספיק על מנת שאוכל להתרשם מהשפה שלו)

❖ **פרשנות לתיאור** - כאן המקום להביא מחשבות ורגשות שקשורים להתנהלות של הילד. נסו להבין מה אתם למדים

מהתצפית על הילד ועל עצמכם, שערו הסברים אפשריים להתנהגותו, שאלו שאלות שעולות מתוך התצפית.

2. ביקורים קבוצתיים במסגרות טיפוליות – שיקומיות

2. א. מטרות:

- ❖ להכיר מסגרות שיקומיות וטיפוליות בהן חיים ומתחנכים בני אדם עם צרכים מיוחדים.
- ❖ ליצור מפגש ראשוני עם עבודתן של קלינאיות תקשורת.
- ❖ לפתח מיומנויות של תצפית ממוקדת בילדים ומבוגרים עם צרכים מיוחדים.
- ❖ לעודד העלאת שאלות לדיון, הרהורים ותובנות ביחס לעולמם של אנשים עם צרכים מיוחדים ואת מהות התפקידים של אנשי הטיפול והשיקום בחייהם.
- ❖ לאפשר חוויות שדרכן יוכל הסטודנט להתמודד עם ספקות הקשורים למקצוע.

2. ב. פירוט ההתנסויות:

במהלך השנה יתקיימו מספר ביקורים מאורגנים במסגרות טיפוליות- שיקומיות:

- ❖ **בית קסלר – קריית חיים**
סוג האוכלוסייה : בוגרים עם לקויות . סוג המסגרת : בית מוגן . מומלץ לפני הביקור להיכנס לאתר <http://www.kassler.org.il/Contents/Index.asp?id=1>
- ❖ **מי"ח"א – חיפה**
סוג האוכלוסייה : ילדים עד גיל שש עם לקויות שמיעה . סוג המסגרת : מרכז טיפולי , גנים מיוחדים , פעוטונים.
מומלץ לפני הביקור להיכנס לאתר <http://www.micha.org.il>
- ❖ **בית ספר עופר – חיפה**
סוג האוכלוסייה : ילדים ונערים עד גיל 21 עם לקויות יי תקשורת . סוג המסגרת : בית ספר לחינוך מיוחד . מומלץ לפני הביקור להיכנס לאתר <http://www.mkm-haifa.co.il/schools/ofar>
- ❖ **מרכז רפואי רעות – תל אביב (הסעה מאורגנת)**
סוג אוכלוסייה : בוגרים אחרי פגיעה מוחית נרכשת. סוג המסגרת : בי"ח שיקומי
- ❖ **המשפחה הקדושה – נצרת (הסעה מאורגנת)**
סוג האוכלוסייה : ילדים מגיל שנה עד לגיל 21 עם לקויות התפתחותיות מורכבות . סוג המסגרת : מרכז טיפולי
חינוכי. מומלץ לפני הביקור להיכנס לאתר www.guanella.org
- ❖ **מרכז למידה – חיפה**
סוג אוכלוסייה – ילדים בגיל 6 ח ובה ובי"ס יסודי הלומדים במסגרות רגילות , בעלי קשיים בלמידה . מומלץ להיכנס לאתר www.mkl.co.il
- ❖ **המרכז הקליני הרב תחומי – חיפה**
סוג אוכלוסייה – ילדים ומבוגרים הזקוקים לאבחון ו/או טיפול באחד מהתחומים : שפה, דיבור, שמיעה, ריפוי בעיסוק, רגשי, התאמת סביבת עבודה. מומלץ להיכנס לאתר <http://hw.haifa.ac.il/clinicalcenter/hebrew/index.htm>

2. הנחיות להגשת טופסי הדיווח:

טופסי הדיווח יוגשו לשרון פרידמן (למייל) לא יאוחר משבועיים לאחר תאריך התנסות.

עליכם לציין את שמכם ות.ז. שלכם, מקום ההתנסות, תאריך התנסות.

חשוב שהדיווח ברובו יהיה תיאורי ללא פרשנות או שיפוטיות. הדו"ח לא יהיה ארוך משני עמודים, נא לא לצרף תמונות. טופס הדיווח יחולק לחמישה סעיפים:

- ❖ **אווירה כללית** - תיאור של אפיוני האווירה השוררת במסגרת. מאפיינים אלה מתייחסים ל "רושם ראשוני" ומעריכים מודעות וערנות לפרטים הנקלטים בחושינו בעת התצפית.
- ❖ **סביבה פיזית** - ציוד (חינוכי, טיפולי, שיקומי), אסטטיקה, רמת ניקיון, עיצוב הקירות, ייצוגים גרפיים (לוח מודעות, שילוט), חלוקת המרחבים (פיזית ופונקציונלית), תנאי מחייה.
- ❖ **סביבה אנושית** - מספר המטופלים במסגרת, מספר אנשי צוות, יחס כמותי מטפל / מטופל או מבוגר / ילד בפעילויות השונות, הרכב אוכלוסיית המטופלים (הומוגניות-הטרוגניות, סוגי לקויות), הרכב אנשי הצוות המקצועי (סוגי מקצועות, תפקידים), גורמים נוספים (מתנדבים, אנשי תחזוקה), מקום ההורים.
- ❖ **יחסי גומלין ואינטראקציות** בין מבוגרים לילדים, מטפלים ומטופלים, בין המטופלים לבין עצמם, בין המטפלים לבין עצמם, בין הסביבה הפיזית לסביבה האנושית, אינטראקציות בין אנשי הצוות להורים (כיצד מתקיים הקשר ביניהם, לדוגמה: לוח מודעות, מחברת קשר, פגישות מתוכננות), שילוב בקהילה: האם וכיצד מתקיימות פעילויות של שילוב.
- ❖ **פרשנויות והיבטים אישיים רלוונטיים להתנסות** - נסו לזהות תגובות אישיות שלכם לקראת הביקור, במהלכו ולאחריו. סעיף זה כולל ציפיות, דעות קדומות, מחשבות ותהיות, רגשות שהתעוררו (חששות, הזדהות, רתיעה וכו'), ראייה עתידית שלכם כאנשי מקצוע בתחום.

3. פרויקט מעורבות "מילה בקהילה"

א. מטרות:

- ❖ הרחבת ידע והגברת מודעות לתהליכי תקשורת, שפה ודיבור אצל ילדים
- ❖ התנסות בלמידת עמיתים
- ❖ התנסות בעבודה קבוצתית

ב. תהליך

כול זוג סטודנטים יפגוש פעם בשבוע למשך 8 שבועות, קבוצה בת 4-5 ילדים בגילאי 3-6. המפגשים יתקיימו אחר הצהריים במועדוניות ומעונות לילדים בסיכון. הסטודנטים ילוו על ידי קלינאית תקשורת מטעם החוג. הליווי ייעשה הן במסגרת מפגשים והן ישירות במייל.

ההתנסות מבוססת על גישת "הלמידה המשותפת" בה אתם, הסטודנטים, לומדים מהילדים על תהליכי התפתחות, התמודדות עם קבוצת ילדים והילדים לומדים מכם על אופני ותהליכי תקשורת ואוריינות. התנסות זו מאפשרת למידה כוללת ורב ממדית לכל הצדדים ודורשת מן הסטודנטים לראות בילדים שותפים מלאים בתהליך, להקשיב הקשבה פעילה, ולהתנסות בעבודה מול צוות המועדוניות. התנסות זו היא בסיס טוב ללמידה קלינית ולפיתוח האישיות הטיפולית. הבסיס התיאורטי של הפרויקט לקוח מתיאוריות הלמידה המדגישות כי למידה איכותית ומעמיקה מתרחשת כאשר האדם מעורב ביצירת תוצר שהוא משמעותי עבורו ועבור והסובבים אותו. מסיבה זו במהלך הפרויקט כל קבוצה תיצור תוצרים, כמפורט בהמשך.

3. ג. מבנה הפרוייקט

הפרוייקט כולל 8 מפגשים בשעות אחה"צ. כל קבוצה (זוג סטודנטים ו 4/5 ילדים) תעבוד לאורך כל הפרוייקט סביב ספר שנבחר מראש. (ניתן להיעזר ברשימה, ראש סעיף 3. ד.). העבודה תעשה במתכונת הבאה:

מפגש מס' 1 – היכרות בקבוצה, היכרות ראשונה עם הספר שנבחר והקראתו.

מפגש מס' 2+3 – יצירת משחק סביב הספר. במהלך הפגישות הללו הילדים יהיו שותפים בתכנון ויצירת המשחק עצמו, בהבנת החוקים ובהפעלתו.

מפגש מס' 4+5 – בנייה משותפת של סצנה מתוך הספר. הילדים יהיו שותפים פעילים בבחירת הסצנה ובבנייתה.

מפגש מס' 6+7 – המחזה קצרה של חלק מהסיפור. הילדים יהיו שותפים בבחירת הסצנה ובאופני הצגתה.

מפגש מס' 8 – מפגש סיכום ופרידה. המפגש ייעשה בנוכחות כל ילדי הגן והצוות, מומלץ מאוד להזמין את ההורים. במפגש זה כל קבוצה תציג במשך כ-10 דקות את הספר, המשחק, הסצנה והמחזה הקצרה אותם יצרו במהלך הפרוייקט.

התוצרים עצמם הם קודם כל ביטוי לעבודה המשותפת והיצירתית שנערכה עם הילדים. הם אינם נמדדים בגודלם, יופיים, מורכבותם או תחכומם. יש לציין כי כל התוצרים נשארים בגן. לשם תיעוד, על כל זוג סטודנטים להיות אחראי לצלם את התוצרים ואת מפגש הפרידה ולהגיש כ 5-10 תמונות לגבי שרון פרידמן לא יאוחר משבוע לאחר המפגש האחרון. התמונות יוגשו על גבי דיסק ישירות לתא. התיעוד יסייע להבין כיצד התנהלה העבודה הקבוצתית המשותפת ומה למד כל אחד מן המשתתפים מן התהליך המשותף.

3. ד. ספרים מומלצים:

- ❖ הרשימה המובאת הינה המלצה בלבד.
- ❖ ניתן לעבוד עם ספרים אחרים ובלבד שאושרו שבועיים מראש על ידי שרון פרידמן. מומלץ לבחור בספרים בעלי כחמש דמויות על מנ שניתן יהיה להמחזי חלקים מהם במפגש האחרון.
- ❖ ניתן לעבוד במקביל על אותו ספר בכמה מועדוניות נפרדות אולם לא באותה מועדונית.
- ❖ על כל זוג לבחור ספר אחד לכל קבוצת גיל ולשלוח את בחירתו במייל לשרון פרידמן עד שבועיים לפני תחילת הפרוייקט. זוג שלא יאושרו ספריו שבועיים לפני תחילת הפרוייקט לא יוכל להשתתף בפרוייקט.
- ספרים לגיל 3-4 : בלונים, גברת זרת, איה פלוטו, בוקר בהיר אחד, תירס חם, ארץ יצורי הפרא, לקוף יש בעיה, עשרה משחקי מחבואים, שלושה פרפרים
- ספרים לגיל 5-6 : טרמפ על מטאטא, דירה להשכיר, אליעזר והגזר, הארנב ממושי, זה שלי, הביצה שהתחפשה, העכבר והתפוח, איילת מטיילת, חנן הגן

3. ה. דיווח והדרכה

הדיווח הינו קבוצתי (כלומר כל זוג סטודנטים ממלא יחד דו"ח), ויערך בהתאם לפורמט המצ"ב. הדיווח לא ייעשה לכל פגישה כי אם לפי הפירוט הבא: מפגש 1, מפגש 2+3, מפגש 4+5, מפגש 6+7, מפגש 8. הדו"חות יישלחו לשרון פרידמן למייל לא יאוחר מיממה לאחר המפגש, זאת על מנת ליצור רצף הדרכתי ותיווך על פי צורך.

בנוסף ייערכו מפגשי הדרכה במקביל להתנסות בימי ב' בבוקר. פרטים מלאים לגבי תאריכים ושעות יובאו בהמשך.

3.1. פורמט לדיווח, פרוייקט מילה בקהילה.

הפורמט המצ"ב ישמש אתכם כבסיס הן לתיעוד הפגישה שהיתה והן לתכנון הפגישה הבאה. הדו"ח מעודד התבוננות פנימית לגבי תהליכים הקשורים באינטראקציות ביניכם לבין עצמכם הילדים והצוות. הדו"ח לא יהיה ארוך מעמוד אחד ויוגש ישירות למייל של שרון פרידמן כיממה לאחר המפגש.
להלן הפורמט:

- ❖ שמות הסטודנטים ות.ז.
- ❖ מספר זוג
- ❖ מספר קבוצה
- ❖ שם מועדוני
- ❖ גיל הילדים
- ❖ מספר מפגש
- ❖ מה תכננתם לפגישות? (כולל: מטרות, תכנון זמנים, תכנון פעילויות, מטרות הפגישות, אמצעים)
- ❖ מה קרה בפועל? (לתאר בקצרה את מהלך הפגישות, מה התקיים ומה לא, להיצמד לעובדות)
- ❖ מסקנה ותכנון לגבי שתי פגישות הבאות (מה תשנו ומה תשמרו מבחינת מטרות, תכנים, אמצעים)
- ❖ מה למדתם על הילדים בפגישות באופן כללי? (התנהגות, יחסים מול ילדים ומול מבוגרים, שיתוף פעולה, תחומי עניין)
- ❖ מה למדתם על הילדים מבחינה תקשורתית? ומבחינה שפתית? (תחביר, פרגמטיקה, סמנטיקה, יכולת הבעה וחשיבה מילולית, יכולת דקדוקית, הנמקה, הפשטה מילולית)
- ❖ מה למדתם על עצמכם בפגישות אלו? (מה תשמרו ומה תשפרו)

4. מפגש עם אנשים עם לקות

4.א. מטרה:

לאפשר מפגש אישי ובלתי אמצעי עם אדם אשר לו לקות או עם בני משפחתו.

4.ב. התהליך:

לכיתה יוזמנו בני אדם עם לקות או בני משפחתם לקיום שיחה משותפת שבה ישתפו אתכם בהיבטי חיים שונים הקשורים בצרכיהם המיוחדים. במפגש תוכלו להעלות שאלות ולהעלות תובנות סביב סוגיות שונות בנוגע לצרכים מיוחדים של אנשים עם לקויות, משמעות המקצוע שלנו בחייו של האדם וכד'.

5. מפגשי הדרכה בכיתה

במהלך השנה יתקיימו מפגשים בכיתה בנושאים הקשורים להתנסות. מפגשים אלו יתקיימו על פי רוב בימי ב' בבוקר, תאריכים ושעות יובאו במהלך שנה"ל.

6. מפגש הכנה להתנסויות הקליניות

הנוכחות במפגש חובה.

אנא הביאו עמכם חוברת זו.

7. הקודים האתיים וההתנהגותיים לסטודנט במהלך התנסות קלינית:

קוד אתי מקצועי הוא רשימה של ערכים וכללי התנהגות המצופים מחברי ארגון /מקצוע תוך התייחסות למאפיינים הייחודיים שלו. זוהי חובה מוסרית נוספת (על החובה המוסרית הכללית של האדם) הנגזרת מתוקף השירות המקצועי של המקצוע ואנשיו:

1. הקפידו להגיע בזמן למקום ההתנסות (יש להגיע לפני תחילת הטיפול על מנת להספיק להכין את הציוד המתאים לטיפול).
2. הקפידו על הופעה מטופחת ו מכובדת החולמת את הקודים התרבותיים והמקצועיים של המרכז /מכון (לדוגמא: ללא מחשופים, חולצות בטן או חצאיות מיני).
3. התאימו את עצמכם לחוקים ולאופן ההתנהלות המאפיינים את המקום.
4. פנו באופן מותאם והולם אל כל בעלי התפקידים במרכז/במכון ושתפו פעולה עם הצוות המקצועי.
5. התייחסו בכבוד למדריך, בצעו את המטלות עפ"י הנחיותיו/דרישותיו, לשאול ולא לשפוט.
6. שמירה על סודיות מקצועית: עליכם לשמור על סודיות מלאה ולא להעביר כל מידע אליו תיחשפו בנוגע למטופלים ולמשפחות. במקרה שתתקלו בהיכרות קודמת עם מטופל, הקפידו להתייעץ עם המדריך כיצד לנהוג באופן אתי ומוסרי.
7. אין להוציא תיקי מטופלים ואין לצלם תיקים ללא אישור מפורש מהקלינאית במקום.
8. אין להפריע למדריכים במהלך הטיפול. יש לכבות פלאפונים במהלך ההתנסות, לא לצאת, לפטפט או לאכול במהלך הטיפול. יש לשאול שאלות רק לאחר שהטיפול הסתיים והמטופל עזב.
9. אין לדבר על מטופלים מחוץ למסגרת הטיפולית. במידה ונוצר מצב בו מדברים על טיפול בפומבי, יש להשתמש בשמות בדויים.
10. חשוב שתגלו רגישות לקודים האישיים ו/או התרבותיים של המטופל ותכבדו אותם.
11. היצמדו לגבולות המקצועיים ונהגו בזהירות לגבי נושאים שאינם רלוונטיים לטיפול.
12. נסו להימנע משיפוטיות ולקבל את המשפחה והילד כפי שהם.
13. מלאו אחר חובת דיווח על התעללות בקטין על פי חוק.
14. העניקו יחס של כבוד ושירות מקצועי, למטופל ולמשפחתו, ללא משוא פנים בגין מוגבלות נפשית ופיזית או גזע, דת, לאום, מגדר, גיל, השתייכות פוליטית, העדפה מינית ומעמד חברתי.